

ΜΗΧΑΛΝΕΖΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : Ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20 — Ἐν τῷ ἔξωτ. φρ. 30.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἀπαξ ἢ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 13, ἔτος ἢ ἑξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΗΤΕΙ Ο ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΟΥΡΡΑ!

Πόση νὰ ἐγεννήθη ἄρα γε χαρὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα, χαρὰ ἣτις ἐξακολουθεῖ ἀκομῆ καὶ τώρα, διότι ἐγέμισεν ἡ πρωτεύουσα ἀπὸ φήμας συγκρούσεων τῶν ὑπουργῶν ἀναμεταξύ των καὶ ἐπαπειλουμένων παραιτήσεων δύο καὶ τριῶν ἀκομῆ ἐξ αὐτῶν ; Στήθη τέως πιεζόμενα ἀπὸ δεινὸν ἐριζήτην ἠλευθεροῦντο, καρδιαὶ ἡμίνευροι κατελήφθησαν ὑπὸ σφοδρῶν παλμῶν, σύννεφα ἀπελπισμοῦ καὶ μελαγχολίας διελύοντο, ἴσως καὶ δάκρυα χαρᾶς ἔρρευσαν, ἴσως καὶ ζητωκραυγαὶ διέσγισαν τὴν ὄροφὴν αἰθούσης τινός, καὶ ὄρκοι φιλίας καὶ ἀμοιβαίων θυσιῶν ἀντηλλάγησαν. Ὁ Τρικούπης πίπτει! ἡ κυβερνήσις του διαλύεται· τὸ κόμμα του ἐξασθενεῖ· τὸ μέλλον ἀνοίγει τὰς πύλας του καὶ εἰς ἄλλους πλὴν αὐτοῦ κυβερνήτας. Αὐτὰ ἐπροξένουν τὴν χαρὰν· καὶ αἱ μέλλουσαι συνέπειαι αὐτῶν ἐπλήξανον τὴν χαρὰν. Εὐδαίμονια! Ὁ Ράλλης θ' ἀναπετάσῃ δικήν του σημαίαν· θὰ παρασῆρῃ δέκα, δεκαπέντε μαζύ του· ἴσως καὶ περισσοτέρους· διότι ἡ Βαλαωρίτης ἀκολουθεῖ τὸν Ράλλην· δὲν ἀκολουθεῖ τὸν Τρικούπην· ὁ Ρούφος ἔχει τὰς πατρινὰς του ψήφους· καὶ μερικὰς ἄλλας· τί διάβολο! ὁ Καλλιγᾶς δὲν ἔχει φίλον μίαν ψυχὴν βουλευτοῦ; εἶναι ἀδύνατον! Ἄλλ' αὐτοὶ ὅλοι σχηματίζουν μίαν ἐμάδα σαράντα, πενήντα ψήφων. Τελειώνει λοιπόν τὸ μεγαθέριον καταβάλλεται· δεῦτε καὶ ἐμπήξωμεν εἰς τὴν κεφαλὴν του, εἰς τὰ πλευρά του, εἰς τὴν καρδίαν του, τοὺς ὄνυχάς μας· ἄς τὸ τραβήξωμεν ἀπὸ τὴν οὐρὰν· δὲν φοβοῦμεθα· εἴμεθα τώρα πολλοί· καὶ ἄς τὸ κατακυλινδήσωμεν κάτωθεν ὑψηλοῦ τινος βράχου—τίς δὲ βράχος τῆς ἐξουσίας ὑψηλότερος;—νὰ μὴ μωροσύνη νὰ βγάλλῃ τσιμουδιά. Αὐτὰ ἐλέγοντο καὶ λέγονται μεταξύ ὄλων τῶν εἰδῶν καὶ ὄλων τῶν ἀποχωρήσεων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ μεταξύ ἀκόμῃ τῶν ὀλίγων ἀνεξαρτήτων, διότι πρὸ πολλοῦ καὶ αὐτῶν ἀπεξένωσε τὰς συμπάθειάς ὁ κ. Τρικούπης δι' ἀναγκαστικῆς ἀφομοιώσεως ἑαυτοῦ μὲ τὸ ὑπάρχον καὶ ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς διαφθορᾶς. Ἴσως καὶ φίλοι του ἀκόμῃ ἐτριψαν κρῦφα τὰς χεῖρας ἐξ ἡδονῆς, διότι φύσει ὁ Τρικούπης εἶναι κατεσκευασμένος νὰ γενᾷ ἀντιπαθείας, νὰ προκαλῆ μὲν ἴσως κολακείας, οὐδέποτε ὅμως ἐνδύμυχον συμπάθειαν. Εἰς τὸ φύσει τοῦτο τοῦ κ. Τρικούπη προσθέσατε καὶ τὸ φύσει φθονερὸν καὶ φίλισον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνοῦ, καὶ ἔχετε τὴν εἰκόνα πλήρη.

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι, οἱ ἀδιάφοροι καὶ οἱ ψευδεῖς φίλοι· ἀλλ' οἱ τὸ αἶσθημα τῆς πατρίδος μετ' οὐδενός ἄλλου ἀνταλλάσσοντες καὶ συμφύροντες, ὡς νὰ ἦτο πολυσύνθετον ἔμβλημα ὄψου, ἀλλὰ ἀγνὴν παρθένον ἄγαμον, ὡς Ἑστιάδα, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν φυλάσσοντες, ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῶσι χαρὰν τινὰ ἐπὶ ἐπικειμένη διαλύσει τοῦ τρικουπικοῦ κόμματος ; Ἠκούσαμεν παρ' ἑνός οἰστρηλάτου τὴν φοβερὰν φράσιν : Νὰ τὸν πατήσουμε καὶ αὐτόν! καὶ ἠσθάνθημεν ἀπέχθειαν ὡς ἂν εἴμεθα οἱ πρῶτοι φίλοι τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Τί θὰ ὠφελήθῃ ὁ τόπος ἂν καταπατηθῇ καὶ ὁ Τρικούπης ; Κατεπατήσαμεν τὸν Βούλγαρον, τὸν Ζαΐμην, τὸν Κομμουνδοῦρον· ἀλλ' ὅταν ἀπέθανον, ἠσθάνθημεν τὸ κενὸν πέριξ ἡμῶν καὶ ἐκλαύσαμεν. Τί ἐκλαίμεν ; Τὰς ἀμαρτίας των ; ἢ τὰς ἀμαρτίας μας ! Ὁ τόπος αὐτὸς μορφοῦται βαθμηδὸν εἰς ἕνα κύλινδρον καταθλιπτικόν, ἐξ ἐκείνων δι' ὧν οἱ ὀδοποιοὶ ἰσάζουσι τὰ χαλίκια τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἰσοπέδωσις ! ἰδοὺ ὁ στεναγμὸς δὲν ἐκβάλλει ὁ τόπος αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Περικλέους, μέχρι τῶν νεωτέρων Ἀριστείδων, Κιμῶνων καὶ Περικλέων. Ἄλλὰ κυβερνῶνται κράτη χωρὶς ἐξεχούσας κεφαλὰς ; Κυβερνᾶται οἰκογένεια χωρὶς ἐπιβάλλουσαν κορυφὴν ; Κυβερνᾶται ὄργανισμὸς χωρὶς ἐγκεφάλου ;

Εἰς ποῖον κράτος θαυματουργῆσαν εἶδετε τόσας συχνὰς ἐναλλαγὰς κυβερνήσεων, θεμελιώσεις νέων κομμάτων καὶ διαλύσεις παλαιῶν, οἷας παρ' ἡμῖν ; Ἄρα γε εἰς τὴν Ἀγγλίαν ; Ἐκεῖ ὄχι μόνον τὰ κόμματα εἰσὶ δύο, στερεὰ ὡς οἱ βράχοι τῶν Βρεττανικῶν νήσων καὶ ἀδιάλυτα ὡς πλατίνη, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸ ἐν κόμμα ἔλθῃ εἰς τὰ πράγματα, διανύει τὸ ὀλιγώτερον μίαν τετραετίαν καὶ περιπλέον ἐνίοτε, καὶ ἔπειτα, τῶν χρόνων μεταβαλλομένων καὶ νέου ρεύματος ἀπαιτουμένου, ὑποχωρεῖ ἢ συμπολίτευσις εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ λόρδου Πάλμερστον δὲν ἐπεξετάθη δεκαετίαν ὀλόκληρον, περιλαβοῦσα ζητήματα ἐπὶ ζητημάτων, τὸ ἰταλικόν, τὸ ἀνατολικόν, τὸ γαλλικόν ; Ὁ Βήκονσφιλδ δὲν περιέλαβε μίαν μεγάλην ἐποχὴν περιλαβοῦσαν τὴν ἀγορὰν τῶν μετοχῶν τοῦ Σουέζ, τὴν αὐτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν, τὴν συνθήκην τοῦ Βερολίνου, τὴν κατοχὴν τῆς Κύπρου ; Ὁ Γλάδστον δὲν διήνυσε μίαν ἐξαετῆ περίοδον εἰρήνης καὶ δὲν διανύει τώρα τὸ τέταρτον ἔτος ἄλλης περιόδου πολέμου καὶ ἐνεργείας, ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ; Ποῦ ὠφείλοντο οἱ θοῖαμβοὶ τῆς Γαλλίας ἐπὶ Ναπολέοντος Γ', ἀλλ' ἢ εἰς τὴν ἐνδελεχῆ ἀκατάπαυστον προσωπικὴν κυβερνήσιν αὐτοῦ τοῦ

φεται ὁ βίος μου. Εἶνε πολὺ ἀστείον, μάλιστα, πολὺ ἀστείον!

Εἶχε φυλάξει ἄλλως τε τὴν ἐφημερίδα. Μόλις ἐξήρχετο τῆς φυλακῆς, θὰ ἐπισκέπτετο τὸν συντάκτην. Ὁ δημοσιογράφος ἦτο τόσω ἀξιαγάπητος ὡς θὲν τὸν ἐγνώριζεν ὁ Φερῶ. Ἔγει τις ἀγνώστους φίλους.

— Θάρρος, θάρρος, ἐπανελάμβανεν ὁ κακόμοιρος, ὑπάρχουν ἀκόμη καλὰ παιδιὰ.

Ἦτο τόση βαθεῖα ἐμπιστοσύνη, τόσω τὸν ἐγκαρδίωσεν ἡ ἐκθασίς τῆς δίκης, ὥστε κατόρθωσε νὰ συμμερισθῇ καὶ ἡ Δινόρα τὴν ἀπλοϊκὴν ἡρεμίαν του. Δὲν ἐγνώριζε διόλου ἀπὸ τοὺς χρηματιστικoὺς αὐτοὺς συναιτερισμοὺς καὶ εἶχεν ἴδῃ μετὰ τρόμου τὸν πατέρα τῆς εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Μεταλλείων τῆς Σιέρρα Φουέντας, Ἀλλὰ, καθόλου εἶπεν, ὁ Βερινιὸν δὲν ἦτο κατεργάρης, καὶ ὁ Εὐγένιος Φερῶ ἦτο τίμιος ἄνθρωπος. Δὲν ἠδύνατο νὰ χωρῇ εἰς τὸ μέσον ἢ παρενόησις. Ἀθωωτικὴ ἀπόφασις θὰ ἐτελείωνε τὰ πάντα μετ' ὀλίγον.

Τοιαύτη ἦτον ἡ γνώμη τοῦ Φερῶ. «Κοιμοῦμαι ἥσυχα, βλέπεις, Δινόρα. Καλὴ συνείδησις εἶνε καλὸ προσκέφαλο, μάλιστα εἰς τὰς φυλακὰς... πρὸ πάντων εἰς τὰς φυλακὰς. Τόσω ταχέως ἐγκατελείπετο εἰς τὴν αἰσιοδοξίαν του, ὥστε χωρὶς παραγῆς ἐμάθε τὴν ἀπαγωγὴν του πρὸ τοῦ Κακουργοδικείου. Αἱ! καλὰ! πῶς! τοῦτο ἴσως εἶναι προτιμώτερον! Ἡ συζήτησις θὰ ἦνε δημοσίαι ὅ,τι εἶπεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν ἀνακριτὴν, θὰ τὸ ἔλεγε πρὸ πληθούσης ὁμηγύρευς, — καὶ θὰ ἔβλεπον!

— Μία δίκη; πάλι μ' ἀρέσει αὐτό ἴσως περισσότερο αὐτὸ μ' ἀρέσει... εἶνε εὐλικρινέστερον, φανερώτερον!

Δὲν τῶ ἀπήρεσκε νὰ «ἐξελέγξῃ τὴν συκοφαντίαν» ἐν πλήρει αἰθουσῇ. Ἐτρεφεν ἄλλως τε μικρὰν μνησικακίαν ἐναντίον τῶν δικαστῶν, αἵτινες τῶ ἐζήτουν—στοχάζεσθε τί; — λόγον τῆς συντάξεώς του, τοῦ ὕψους τῆς ἐκθέσεως...

Οἱ δικαστικοὶ δὲν ἀγαποῦν τοὺς λογίους! Ἐπὶ τοῦ παρόντος μοῦ ζητοῦσι φιλολογικὰς ἐριδας! Ἀπὸ φιλολογίαν δὲν καταλαμβαίνουν τίποτε, μὰ τίποτε!

— Ἀ! εὕρισκον τὰς ἐκθέσεις του ἀμφιβάλλουσ; Ἔστω. Θὰ ἔβλεπαν, θὰ ἔβλεπαν, ὅταν θὰ τὰς ἀνεγίνωσκεν ὑψηλοφώνως εἰς τὸ ἀκροατήριον.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου ἐκείνη, καθ' ἣν ἀγωνιώσα ἡ Δινόρα ἀνέμενε τὴν ἀπόφασιν ἐντὸς τοῦ μικροῦ δωματίου τοῦ ἐπὶ τῆς πλατείας Δελφίνος ξενοδοχείου, ὁ Εὐγένιος Φερῶ εἶχε προσπαθῆσαι νὰ ἀναγνώσῃ πρὸ τοῦ πλήθους καὶ ὑπερασπισθῇ καὶ ἐπιβάλῃ τὰς ἐπὶ τῶν Μεταλλείων τῆς Σιέρρα Φουέντας ἐκθέσεις του· τὰ περὶ τοῦ ἀργύρου τοῦ Κοπιακό, καὶ τῆς χρυσίτιδος γῆς, τὰ ὅποια οἱ δικασταί, αὐτοὶ οἱ διαβολευμένοι δικασταί εὕρισκον ἑλλαττωματικὰ καὶ ἐνοχοποιούντα.

Ἐνοχοποιοῦντα! ἀλλ' ἐὰν πάντοτε ἔγραφε τοιαύτας σελίδας, ὡς αὐταί, φωτειναὶ καὶ ἀκτινοβολούσαι, αἱ! θὰ ἦτο πρὸ δέκα ἐτῶν Ἀκαδημαϊκός. Ναι! ὅ,τι καλλήτερον ἠδύνατο νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' ἐαυτοῦ, ἦσαν αἱ σελίδες ἐκεῖναι, μὲ τὰς ὁποίας ἤδη ἐπεχείρουν νὰ τὸν στιγματίσουν!

Πρὸ τοῦ Κακουργοδικείου ὁ καυμένος αὐτὸς ἀθῶος, πειδὶ μὲ λευκὰ μαλλιά καὶ διαρκεῖς ὄνειροπολήσεις, ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἐτήρει θλιβεράν στάσιν. Ἐπανίστατο κατὰ τῶν κατηγοριῶν ἀδεξίως, μετὰ τῆς ἀφελούς ματαιότητος πεποιθότος ἐπὶ τῶ ἔργον του. Ὑπερήσπιζε τὰς ἐκθέσεις του, τὰ ἄρθρα του ἐν τῇ ἐφημερίδι ὁ Χρυσὸς τοῦ Χιλί, οὐχὶ μετὰ τῆς ἐπιτηδείας ζέσεως κατηγορουμένου ὅστις προσκολλᾶται μεταξὺ δύο ἄρθρων τοῦ Κώδικος, διὰ νὰ γλιστρῶσῃ ὡς ἔγχελες, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐπιμονῆς προσβεβλημένου συγ-

γραφέως, οὕτινος τολμῶσι ν' ἀμφισβητήσωσι δημοσίαι τὴν φιλολογικὴν ἐργασίαν.

Ἀπαξ ἀκόμη, ὄχι, ὄχι, δὲν ἠνείχετο τὴν κριτικὴν αὐτὴν ἐκ μέρος τῶν δικαστῶν. Ἐγνώριζεν ἐντελῶς, ἐντελῶς τί ἤξιζαν αἱ ἐκθέσεις του. Ἀνῆκον εἰς τὴν καλὴν πεζογραφίαν. Ποίαν ἀνόητον ἐριδα ἔρχοντο λοιπὸν νὰ τοῦ ζητήσουν οἱ δικασταί;

Καὶ ὡς τὸν κατηγοροῦν, τόσον ὠργίζετο, ἀμυνόμενος διὰ λακωνικῶν ἀποκρίσεων, αἵτινες ἐστήμαιον τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς! «Τί σὰς μέλει; γνωρίζω τί ἐστὶ γράφειν! Καὶ ἔδωκε πείραν τοῦτου!»

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ὑπερασπίσεως ἐφάνη, ἀπολύτως ἀξιοθρήνητον, ἀναίσχυντον ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐφάνετο ὡς ἀψηφὼν τὸ δικαστήριον ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον του, θέλων νὰ τηρήσῃ ἀσάλευτον τὴν ὑπόληψίν του.

Δὲν ἠνείχετο, δὲν ἠνείχετο ποτε νὰ τοῦ ζητήσουν λόγον διὰ τὰ ἄρθρα του. Ἐπὶ τέλους οἱ δικασταί δὲν εἶνε κριτικοί, τί διάβολο!...

Καὶ ὅταν ὁ πρόεδρος τῶ ἔθηκεν ὑπ' ὄψει τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐξωτικῶν ἐκείνων περιγραφῶν: «Αἱ! μάλιστα, ναι, ἀπεκρίνετο ὁ Φερῶ, ναι, ἔτσι τὰ ἔγραψα, ἔτσι τὰ ἔγραψα. Ὑστερα; Δὲν θὰ τὰ ἔγραφε κανεὶς καλλίτερον ἐμοῦ. — Ἐπραξα ὅ,τι καθ' ὅλην τὴν ζωὴν μου ἔπραξα: — ἰδανικοποίησα. Ἡ πραγματικότης δὲν εἶνε βεβαίως τόσον ὠραία! Πρέπει τις νὰ τὴν στολίσῃ ὀλίγον.

Ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἐφάνη ἰδιαιτέρως πλήρης κυνισμοῦ.

Ἐπιμένων ἐν τῇ τυφλώσει του, ὁ Εὐγένιος Φερῶ προὔχωρει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βιαίτερον εἰς τὸ σύστημα τῆς ὑπερασπίσεως ἑαυτοῦ, καὶ τότε ἠδυνήθη κατὰ τι νὰ διαγνώσῃ τὴν θέσιν του, ὅταν ἤκουσε τὴν κατηγορίαν σφοδρῶς ἐπιρρίπτουσαν ἐναντίον του ὅτι εἶχε ψευστῇ, ὅτι ἐν γνώσει ἐξηπάτησεν, ὅτι ἔσυρεν ἀδασεῖς εἰς τὴν καταστροφὴν διὰ ἀδολίων περιγραφῶν. Πῶς! ἐτόλμα νὰ κάμῃ ἐπιδειξὶν φιλολογικῆς κενοδοξίας, ἀφοῦ ἐκ προμελέτης καὶ ἐσκεμμένως εἶχε καταρρίψει εἰς τὴν ἀθλιότητα, εἰς τὴν αὐτοκτονίαν ἴσως, δυστυχεῖς, οἵτινες ἐξελάμβανον «τὰς ὠχρὰς αὐτὰς ἀπομιμήσεις τοῦ Σατωβριάνδου» ὡς ἄρθρα πίστεως.

Εἰς τὴν ἀθλιότητα! εἰς τὴν καταστροφὴν! εἰς τὴν αὐτοχειρίαν!

Ὁ Εὐγένιος Φερῶ ἤνοιγεν ἐξηγνημένους ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὴν χάλκαζαν τῶν δυσωνύμων ἐκείνων κατηγοριῶν: συμμετορῆ, κατάχρησις ἐμπιστοσύνης, ψευθεῖς διαχειρίσεις, καὶ ἵπποσχέσεις, κλοπῆ. Κλέπτης, ἐκεῖνος... Συνεργὸς ἐταιρίας κλεπτῶν! Ἠσθάνετο πνιγόμενον ἑαυτὸν, ἀκούων ἤδη τὸν Βερινιὸν, ὅστις κατὰ τὸ ἤμισυ ὠμολόγει τὸ ἔγκλημα, νὰ τὸν κατηγορῇ, ἐκεῖνον, τὸν Φερῶ, καὶ νὰ ἐπιρρίπτῃ τὴν βαρυτέραν εὐθύνην ἐπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Παλούκη.

Ἐλάμβανε σπαρκατικὴν στάσιν ἐνώπιον τοῦ προφανοῦς τῶν πραγμάτων ὁ Βερινιὸν. Ἦτο συγκεχυμένος, περιαλγῆς, ἐμβρόντητος.

Ὁ τραπεζίτης ἐπίστευεν, ὡς δὴ συγχρίζετο, ὅτι ὁ Εὐγένιος Φερῶ ἐγνώριζε τὸν τόπον, ὅτι τὰ εἶχε σπουδάσει κατὰ βάθος. Τὰ ἄρθρα τῆς ἐφημερίδος ὁ χρυσὸς τοῦ Χιλί στηρίζόμενα ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Παλούκη, ὑπελάμβανεν ἀπολύτως φιλαλήθη. Ἐκεῖνος, ὁ Βερινιὸν, εἶχεν ἐξαπατηθῆ. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ γραμματεὺς ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς στήλας τῆς σπουδαίας ἐφημερίδος μυθιστοριογραφικὰ ἀποκνήματα.